УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУНУМ
Бр. 4-72-2/19
16-03- 2019 год.
БЕОГРАД, Данијелова 32

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУНУМ
ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИМЕЊЕНУ ЕКОЛОГИЈУ ФУТУРА
Веће Департмана последипломских студија
Пожешка 83 а, Београд

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУНУМ
ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ
Данијелова 32, Београд

Одлуком Већа Департмана за последипломске студије број 991-3/7-18 од 06.12.2018. године, одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата **Yassin Zaitouni**ја под називом **"Екосистемски потенцијали и одрживи развој заштићених подручја Либије"**,

о чему подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и докторској дисертацији

Кандидат **Yassin Zaitouni** рођен је 05.02.1974. у Триполију, држава Либија. Дипломирао је 2002. године на Агрономском факултету Универзитета у Триполију. Након основних студија, наставио је школовање у Великој Британији. У Енглеској краљевској школи у Бурмету, 2006. године, завршио је курс вештина комуникације, а 2007. године на Колеџу Менај курс информационих технологија. Исте 2007. године, на Универзитету Бангор у Велсу завршио је курс изолације биоактивних молекула, и уписао мастер стидије из области хемије животне средине. Мастер рад одбранио је 2008. године.

Кандидат има следећи објављени рад у међународном научном часопису чиме је испуњен предуслов за одбрану докторске дисертације за кандидате из Либије: Ph.D Candidate ***Yassin Zaitouni,*** *Ph.D Candidate Khaled Almabrok Omar (2016). Ecosystematic and Sustainable Growth of Areas in Libya, International Journal of Engineering Technology, Management and Applied Sciences, Volume 4, Issue 10, ISSN 2349-4476, pp.13-16, http://www.ijetmas.com/admin/resources/project/paper/f20161006147575813 4.pdf*

Докторска дисертација кандидата Yassin Zaitouni је урађена на укупно 145 страна, од чега 15 страна чине прилози, а списак литературе обухвата 131 референцу које чине научни радови, књиге, зборници радова, законски прописи као и електронски извори. Уз основни текст дисертација садржи и 15 слика, 15 табеле и 9 графикона.

Докторска дисертација кандидата Yassin Zaitouni је била подвргнута провери софтвером за установљавање преклапања/плагијаризма (iThenticate Plagiarism Detection Software). *Укупан процентуални износ запажених преклапања износи 11% дисертације.*

2. Предмет и циљ истраживања

Предмет рада докторске дисертације су заштићена подручја Либије која се у раду обрадјују са аспекта њиховог потенцијала за одрживи социо-економски развој локалних заједница.

Основни предуслов за успостављање процеса одрживог развоја јесте очување природних станишта, екосистема и укупног биодиверзитета који људима обезбеђују многоструке користи. Све користи које људи добијају од природних екосистема и процеса из природних екосистема, називају се екосистемске услуге. Све екосистемске услуге, односно, све користи које човечанство добија екосистема, могу се поделити на четири категорије: услугу регулације, услугу снабдевања, услугу подршке и услугу духовног и здравствено-рекреативног значаја. Управо су наведене користи које човек има од екосистема, основни разлог заштите подручја са очуваним екосистемима.

Полазећи од наведених поставки, у овом раду биће анализирани следеће вредности и ресурски заштићених подручја Либије: абиогени фактори (рељеф, геолошка подлога, земљиште, вода, клима), биогени фактори (флора и фауна, вегетација), становништво (састав и структура, социо-економске карактеристике, традиционални начин живота, традиционалне и савремене делатности), могући правци одрживог развоја локалних заједница у складу са природним вредностима и традиционалним начином живота као и значај заштићених подручја Либије за стратешки развој државе.

Циљ истраживања је да се

- установе разноврсност, потенцијали, значај и стање свих компоненти природних екосистема у већим заштићеним подручјима Либије,
- предложе модели очувања и одрживог коришћења природних екосистема у заштићеним подручјима Либије, нарочито са аспекта њиховог дугорочног очувања и одрживог развоја локалних заједница у тренутно сложеној и тешкој економско-политичкој ситуацији у Либији.

3. Хипотетички оквир истраживања

На основу циљева рада произилази следећи хипотетички оквир који се састоји од генералне хипотезе и посебних хипотеза.

Генерална хипотеза:

- ✓ Заштићена подручја представљају основу дугорочног локалног социо-економског развоја, кроз коришћење природних вредности и ресурса, које пружају екосистеми у форми екосистемских услуга, само у случају њихове адекватне заштите

Посебне хипотезе:

- ✓ Стратешки приступ планирању заштите и коришћења природних вредности и ресурса којим располажу заштићена подручја, омогућава се њихова дугорочна заштита, као одрживост коришћења на добробит локланог становништва.
- ✓ Усклађен развој локалних заједница у заштићеним подручјима даје допринос одрживом развоју државе.

4. Методологија истраживања

Приликом израде докторске дисертације, примењене су различите научне методе које омогућују валидно остварење научног и друштвеног циља истраживања.

У раду је примењена дескриптивно-аналитичка метода која се састоји од следећих фаза: (i) прикупљање релевантне литературе: научних и стручних публикација, међународних и државних планских и стратешких докумената, интернет извора, итд., (ii) спровођење анкете, (iii) обрада података, и (iv) постављање модела као стратешке основе за очување заштићених подручја и одрживи развој ликалних заједница.

За потребе анкетирања коришћена су два упитника: за локално становништво и за управљаче. За анкетирање локалног становништва је коришћен полузатворени уптиник који је имао 3 групе питања.
Прва група питања се односи на социо-економске карактеристике испитаника (пол, старост, образовање, место живљења, радни статус, број чланова домаћинства). Друга група питања даје увид у однос становништва према заштићеном природном добру (посете заштићеном добру, коришћење ресурса, корист од развоја туризма, подржавање мера заштите, сарадња са управљачем заштићеног подручја). Трећа група питања се односи на одрживи развој заштићеног подручја (делатности које доприносе економском развоју, делатност која највише доприноси одрживом развоју, делатности којима се баве испитаници, главна препрека традиционалном коришћењу ресурса)

Статистичка обрада података урађена је у статистичком софтверском пакету (СПСС верзија 2.1)

5. Кратак приказ садржаја докторске дисертације

Рад се састоји из 12 поглавља.

У првом поглављу је, основним информацијама о одрживом развоју на глобалном нивоу као и одрживом развоју на подручју Либије, дат увод у тему докторске дисертације.
Друго поглавље приказује полазне хипотезе и циљеве истраживања.
Треће поглавље дефинише предмет рада, док четврто поглавље даје приказ научне оправданост и дисертације, очекиваних резултата и практичне примене резултата.
Пето поглавље се односи на методе истраживања које су приказане у поглављу 4 овог извештаја.
Шесто поглавље даје опис културно историјских и социо-економске карактерсика истраживаних подручја: Национални парк El Kouf и Национални парк Karabolli.

Седмо поглавље *Екосистеми и биодиверзитет* даје основне информације о екосистемским услугама – појам, подела, значај за оптанак човека. Посебна пажња је посвећена значају биодиверзитета и вези ексоситемских услука и одрживог развоја на локаланом и глобалном нивоу. У овом поглављу се, кроз призму биодиверзитета екосистема и екосистемских услуга разматрају концепта одрживог развоја и туристички потенцијали Либије.

У осмом поглављу *Дефиниција и циљеви успостављања заштићених подручја* објашњен је значај заштићених подручја на глобалном нивоу где је нарочито истакнуто да ова подручја представљају камен темељац глобалних напора за очување животне средине. Осим тога, овде је дати и преглед основних притисака на заштићена природна подручја која, у зависности од интензитета, у већем или мањем обиму смањују њихов капацитет за испоручивање екосистемских услуга - основе локалног социо - економског развоја.

Девето поглавље *Природне вредности и угроженост заштићених подручја у Либији* даје преглед основних природних вредности националних паркова, природних резервата, осталих заштићених подручја и заштићених морских области у Либији, пре свега специјског и екосистемског диверзитета, као и водних и геолошких ресурса. У раду је са аспекта природних вредности и угрожености анализирано 15 подручка и то 6 националних паркова (Karabolli, Kouf, Abu Ghilan, Naggaza, Rajma, Sirman), 3 природна резервата (Bengazi, Nefhuse, Zallaf), 4 заштићена подручја из категорије „остала заштићема подручја" (Bai Ain al Ghazalah, Favna, Geziret Garah i Ramlat Zallaf) и 2 заштићене морске области (Ain Gazala, Farwa).

У десетом поглављу представљен је значај заштићених подручја Либије за развој локалних заједница, али и бројни конфликти који могу настати између локалне заједнице и управљача заштићених подручја, док је једанаесто пглавље фокусирано на значај заштићених подручја Либије за стратешки развој државе.

Дванаесто поглавље приказује резултате анкете спроведене у Националном парку El Kouf и Националном парку Караболли - ставове локалног становништва према заштићеним подручјима, да би могли да уочимо каква је свест испитаника о одрживом развоју заштићених подручја и ставове управљача о изазовима везаним за заштићена подручја.

6. Постигнути резултати и научни допринос докторске дисертације

Кандидат Yassin Zaitouni је за своју докторску дисертацију изабрао тему Екосистемски потенцијали и одрживи развој заштићених подручја Либије.

У свом раду је на оригиналан начин спровео систематско теоријско и емпиријско истраживање потенцијала екосистема заштићених подручја Либије за одрживи развој локланих заједница које живе на овом подручју, али и за одрживи развој на националном нивоу.

Кроз емпиријско социјално истраживање кандидат је јасно показао да је популација локалног становништва тесно повезана са заштићеним подручјима која им омогућавају ресурсе за живот и да је неопходно радити на планском коришћењу реурса у заштићеним подручјима уз тесну сарадњу локалног становништва и управљача, да постоји, поред природног, и озбиљан људски потенцијал за развој туризма базираног на вредностима екосистема у заштићеним подручјима, јер тренутно само старија популација има значајне користи од ове врсте туризма, пре свега жене, које овде живе и баве се ручним радом, израђују корпе од прућа, ћилиме, справљају домаће специјалитете, као и посебан црни чај које продају туристима, да је неопходно увести екосистемски приступ у управљање заштићених подручја у складу са Конвенциојом о биодиверзитету (CBD) чија потписница је и Држава Либија, ревидирањем план управљања заштићеним подручјем кроз партиципаторни процес планирања и активно укључивање локалних заједнице. На овај начин би се унапредила сарадња између управљача и локалних заједница и повећала ефикасност имплементације прописаних мера на добробит природних вредности и локаланог становништва, да су риболов и туризам кључне екосистемске услуге са потенцијалом да на најооптималнији начин допринесу локалном економском развоју уз стратешко планирање засновано на носивом капацитету екосистема.

Кандидат је овим радом јасно показао да су заштићена подручја значајна за развој локалних заједница, али и за стратешки развој државе, јер планско коришћење екосистемских услуга, кроз риболов и екотуризам, може значајно допринети смањену притисака на водне ресурсе у квалитативном и квантитативном смислу које данас генерише интензивна пољопривредна производња.

7. **Мишљење и предлог Комисије о докторској дисертацији**

На основу свега изложеног Комисија је мишљења да докторска дисертација кандидата **Yassin Zaitounij**a по својој теми, приступу, структури и садржају рада, квалитету и начину излагања, методологији истраживања, начину коришћења литературе, релевантности и квалитету спроведеног истраживања и донетим закључцима задовољава критеријуме захтеване за докторску дисертацију, те се може прихватити као подобна за јавну одбрану.

Сагледавајући укупну оцену докторске дисертације кандидата **Yassin Zaitounij**a под називом **„Екосистемски потенцијали и одрживи развој заштићених подручја Либије“,**

предлажемо Већу департмана за последипломске студије и Сенату Универзитета Сингидунум да прихвати напред наведену докторску дисертацију и одобри њену јавну одбрану.

Београд, 10/01/2019

Чланови комисије:

1. **др Мирјана Бартула**, ментор, ванредни професор
Универзитета Сингидунум, Факултет за примењену екологију Футура

2. **др Месуд Аџемовић**, доцент Универзитета Сингидунум,
Факултет за примењену екологију Футура

3. **др Ана Ивановић-Шашић**, виши научни сарадник,
Универзитет у Београду, ИХТМ - Институт за хемију, технологију и металургију